

Luonnos 14.02.2022

KAINUUN EDUNAJAMISEN TAVOITTEET JA KÄRKIHANKKEET 2022 - 2024

Tähän luonnokseen on huomioitu 14.2.2022 mennessä saadut lausunnot: Kuhmo, Sotkamo, Suomussalmi ja Kainuun liitto / liikennejärjestelmä. Maakuntahallituksen kokoukselle 21.2.2022 toimitetaan päivitetty versio, johon lisätään 19.2. mennessä tulleiden lausuntojen aiheuttamat muutokset.

Kainuun edunajamisen tavoitteet 2022 – 2024

Kainuun edunajamisen yhteistyöllä on tavoitteena varmistaa Kainuu-ohjelman tavoitteiden toteutuminen kansallisessa ja kansainvälisessä päätöksenteossa. Edunajamisen kohteet perustuvat Kainuun aluekehityksen tilannekuvalle erityisesti kehityksen pullonkaulojen poistamiseen.

Keskeinen päämäärä Kainuun edunajamisessa on koko maakunnan mahdollisuuksien täysimääräinen hyödyntäminen sekä kunkin kunnan ja alueen omien vahvuuksien tunnistaminen. Edunajamisen tavoitteista 1-3 perustuvat suoraan Kainuun aluekehityksen tilannekuvaan.

Kainuun liiton edunajamiseen liittyvässä toiminnassa on tavoitteena kehittää edunajamisen käytäntöjä ja viestintää. Perustana on sekä Kainuun aluekehityksen tilannekuvan jatkuva päivittäminen ja viestintä sekä jatkuva vuorovaikutus kuntien ja sidosryhmien kanssa. Liikenteen, lainsäädännön sekä maakunta- ja kunta-asioissa voidaan laatia yhteistyössä sidosryhmien kanssa hallitusohjelmataavoitteet sekä muita yhteisiä kannanottoja (ks. toimintamalli liitteenä).

1. Kainuun positiivisen rakennemuutoksen tukeminen

1.1 Osaavan työvoiman saannin varmistaminen

- Osaavan työvoiman saatavuutta tukevat hankkeet ja pilotoinnit
  - Kainuun alke-keskusteluihin perustuvan yhteistyösopimuksen kv. opiskelijoiden rekrytointi- ja koulutushankkeen toteutus
  - Tulomuuttopalvelut ja vuokratyövoimaksi tulevien henkilöiden paikkakunnalle sitouttaminen
  - Valtakunnalliseen lainsäädäntöön ja työolupäkäytäntöihin vaikuttaminen työ- ja opiskeluperäisen maahanmuuton vahvistamiseksi
- Alueen vetovoimaisuutta vahvistavat toimenpiteet
  - aluemarkkinointi ja mainetyö, yhteismarkkinointi ja kampanjat omina toimenpiteinä, joissa maakuntakuvatutkimuksen ja työvoimatarvekartoitusten hyödyntäminen (toimialakohtainen vetovoima)
  - rahoituksen turvaaminen mainetyölle ja maakunnan kattavan rekrytoiminnan vahvistamiselle
- Kainuun työvoiman saatavuutta vahvistavat koulutushankkeet
  - Ammatillisen koulutuksen reformin täysimääräinen hyödyntäminen Kainuussa: vakiinnutettava malli, jossa opintojen suoritetaan enemmän yritysympäristöissä ja koulutusta kohdennetaan alueelle paikallisten tarpeiden mukaisesti.
  - Lukiokoulutuksen rahoituksen turvaaminen ja kattavan lukioverkon turvaaminen Kainuussa.
  - Kaivannais- ja elokuva-alan koulutustarpeiden huomioiminen.

- Vaikuttamisen välineinä ovat mm. Pohjois-Suomen lentoliikenteen kehittämisen hankkeistaminen ja Kainuun aluetyöryhmän työskentely sekä yhteistyö Kainuun matkailusektorin kanssa

2.3. Elinkeinoelämälle tärkeiden tieyhteyksien kehittäminen

- Valtatie 5 keskeiseksi valtakunnalliseksi kehittämiskohteeksi: nopeutta ja sujuvuutta parantavat kehittämisinvestoinnit sekä vetovoiman kehittämishankkeet
- Vt22 yhteysvälin parantamisinvestoinnit v. 2010 esiselvityksen mukaisesti ja tieluokituksen muutos (Vartiukseen)
- Yleisille teille yli hallituskausien ulottuva ohjelma, jolla korjausvelkaa pienennetään myös alempiasteisella tieverkolla. Yhdysteiden päällysteiden kunto tulee saattaa tavoiteltavaan kuntoon kiireellisesti ja päällysteiden uusimisväli tulee puolittaa 50 vuodesta 25 vuoteen.
- Tieluokituksia on nostettava siellä, missä se on elinkeinoihin ja liikenneturvallisuuteen perustuen tarkoituksenmukaista. Ilmastonmuutoksen vuoksi talvikunnossapidon rahoitusta on lisättävä 20% nykyiseen verrattuna. Esimerkiksi puunjalostuksen arvoketjut alkavat kaikkein heikoimpien tieosuuksien alueilta ja kelirikot ovat rajoittamassa koko arvoketjun kehittymistä.
- Maa- ja metsätaloutta, matkailua ja muuta yritystoimintaa tukevan alemman tieverkon kehittämistarpeiden priorisointi, suunnitelmavalmiuden parantaminen ja riittävä rahoitus
  - Kainuun matkailuklusterin selvityksen käynnistäminen (hankerahoitus) Kainuuseen
- Maantieyhteyksien kehittämisessä tärkeitä kumppanuuksia ovat Tervantie-yhdistys, Viitostie-yhdistys sekä Kainuun liikennejärjestelmätyöryhmän¹ toiminta
  - Laaditaan yhdessä kainuulaisten sidosryhmien ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen kanssa Kainuun tieverkon investointi- ja pienhankkeiden **toimenpideluettelo**

2.4. Kainuun rautatieyhteyksien nopeuttaminen

- Henkilöjunaliikenteen palvelutason ja yhteyksien kehittäminen ja lisääminen matkailun, elinkeinoelämän ja työssäkäyntiliikenteen tukemiseksi sekä kasvavan matkustajamäärän ja vähähiilisen liikkumisen tarpeisiin
- Savonradan henkilöliikenteen nopeuksia parantavat kehittämishankkeet ja tavaraliikenteen toimintaedellytysten parantaminen sekä Savon radan saaminen seuraavaksi valtakunnalliseksi ratahankkeeksi; kehittämistoimenpiteiden suunnitteluvaiheen kohottaminen (tarveselvitys, ratasuunnitelmat)
- Suomen kestävän matkailun 2030 strategiaan sisältyvän yöjunakokeilun käynnistäminen ja junamatkailun edistäminen saavutettavuuden ja kestävyuden näkökulmista
- Itärata-yhteistyö Itä-Suomessa: Helsinki-Porvoo-Kouvola-ratayhteyden edistäminen kaavoituksessa ja suunnittelussa
- Oulu-Kontiomäki-Vartius välityskyvyn parantaminen sekä alle kahden tunnin junayhteys Kajaani-Oulu välille
- Vuokatti-Kontiomäki-yhteyden matkustajaliikenteeseen ottaminen, Karjalan radan kehittäminen matkustajaliikenteeseen ja Porokylä-Vuokatti yhteyden kunnostaminen; kiskobussiyhteydet Kajaani-Vuokatti ja Vuokatti-Nurmes-Joensuu
- Koillisrata- ja muiden uusien yhteystarpeiden selvittäminen ja suunnittelu; radan sähköistämisen Pesiökylälle saakka.

2.5. Tietoliikenneyhteyksien ja datapalvelinkeskusten kehittäminen

Tavoitteet: Renforsin Rannan datakeskusten kehittäminen ja toimenpiteet alan osaamisen

¹ Kainuun liikennejärjestelmätyöryhmä valmistelee ja maakuntahallitus ylläpitää Kainuun sisäisten liikenneinfrahankkeiden luetteloa

kasvattamiseksi. Kainuun kehittäminen kodin ja vapaa-ajan asuntojen datayhteyksien mallimaa-kunta. Mahdollistetaan työskentely paikkariippumattomasti koko Kainuussa

- EuroHPC-hankkeen eli tieteellisen laskennan huipputietokoneinvestoinnin (yht. 207 milj. euroa) synnyttämän vetovoiman ja AIKA- brändin hyödyntäminen; yhteistyö CSC:n kanssa
- Mannertenvälisen kaapelihankkeen edistäminen yhteistyössä Cinia Alliancen kanssa ja siihen liittyvien Suomen yhteyksien valmistelu Kajaanin kautta
- Sähköverokannustimien saaminen palvelinkeskusten kilpailukyvyyn parantamiseksi
- kattavat kiinteät ja mobiilit laajakaistayhteydet koko maakunnan alueelle (mm. Suomen kestävän kasvun ohjelman ja EU-ohjelmien rahoituksin);
- tavoitteena turvata julkisten sähköisten palvelujen kattava saatavuus sekä yritystoiminnan ja paikkariippumattoman työn edellytykset

2.6. Sähkö- ja jakeluverkkoihin liittyvät toimenpiteet

- Tuulivoimatuotannon merkittävän lisääntymisen huomioon ottaminen Fingrid Oyj:n kantaverkon kehittämisessä; YVA-menettelyt, yleissuunnittelu, investointipäätökset
  - Kainuusta pohjoiseen suuntaava, nykyiseen kantaverkkoon Lapissa yhdistyvä sähkön kantalinja
- Kompensaation edistäminen niille kunnille, jotka ovat kokonaan tai osittain tuulivoimarakentamisen ulkopuolella maanpuolustuksellisista syistä
- Porrastetun sähköveron käyttöönotto Suomessa ja muut toimenpiteet sähkön siirtohintojen kohtuullistamiseksi
- Sähkö- ja biokaasun jakeluverkostojen nopea laajentaminen koko maan kattavaksi sekä - suurteholatausasemien riittävä verkosto Kainuun alueelle

3. Investointien varmistaminen edunajamisen keinoin

Tavoite: Laaditaan Kainuun investointistrategia sidosryhmien yhteistyönä vuoden 2022 aikana. Strategialla sovitaan toimintamallista ja keskeisistä yhteisistä toimenpiteistä investointien varmistamiseksi Kainuuseen.

- Kainuun keskeisten investointipotentialin hyödyntäminen ja hankkeiden edistäminen mm. osana Suomen kestävän kasvun vihreän ja digitaalisen siirtymän investointihankkeita;
- KaiCell Fibers Oy:n biojalostamon toteutumisen varmistaminen: investointipäätöksiä tuleva yhteistyöprosessi (Investoi Paltamoon -hanke) ja tarvittavat infrahankkeet;
- Kaivannaisalan investointien varmistaminen mm. Terrafame Oy:n uusinvestoinnit uraanin tuottamiseen, Otanmäki Mine Oy:n ilmeniitin tuotanto, Sotkamo Silver Oy:n tieyhteys, Elementis Mineralis, Suomussalmen hankkeet (Saarikylän talkkihanke, Kiannaniemen kaivoshankkeet)
- Kainuun vientisahojen ja Kuhmon Woodpolis-alueen yritysinvestointien turvaaminen tuotantovolyymien ja jalostusasteen nostamiseen sekä sivuvirtojen hyödyntämiseen.
- Metsäbiotalouden sivuvirtojen hyödyntämiseen liittyvät investoinnit (Kajaanin Renforsin ranta, St1, Kuhmon Woodpolis-teollisuusalue)
- Kainuun matkailusektorin investointien varmistaminen mm. Hossa, Vuokatti, Kuhmo, Suomussalmi, Paljakka
  - matkailuinfra investointien vauhdittaminen täsmähankkein
  - Kalevalan nostaminen osaksi Suomen maabrändiä
- Investointien rahoitusinstrumenttien hyödyntäminen
  - uusien riskirahoitusvaihtoehtojen hakeminen mm. rakennerahasto-ohjelmalla
  - EU:n suoran investointirahoituksen mahdollisuuksien selvittäminen Arctic Investment Platform -hankkeella, johon Kainuun liitto osallistuu

4. Maakunta-, sote- ja kunta-asiat

Tavoite: Alueellisen ja paikallisen päätösvallan ja taloudellisen liikkumavaran varmistaminen

4.1. Maakuntien päätösvallan vahvistaminen

- Aluekehittämiskeskustelujen käytännön vahvistaminen (valtioneuvoston ja maakunnan välinen vuosittainen neuvottelu), tuodaan ja nostetaan esille maakunnan kunnissa sijaitsevat osaamiskeskittymät ja ekosysteemit
- Maankäyttö- ja rakennuslain uudistamisessa maakuntakaavojen sisältöjen ja oikeusvaikutteisuuden turvaaminen
- Maakuntien sopimuksellisen yhteistyön alan laajentaminen kuntien ja muiden maakuntien kanssa
- Kainuun keskussairaalan säilyttäminen erikoissairaanhoidon ja ympärivuorokautisen päivystyksen sairaalana ml pysyvä lupa synnytysairaaloiminnalle
- Säilytettävä mahdollisuudet laajentaa tulevaisuudessa maakuntiin monialaiset tehtävät

4.2. Aluekehittämisen rahoitusvälineiden kokoaminen ja EU-ohjelmien aluelähtöisyys

- Itä- ja Pohjois-Suomi rakennerahasto- ja maaseutuohjelma-alueena ja sen erityisaseman (NSPA) turvaaminen EU-säädännössä jatkossakin
- Alueellisesti oikeudenmukaiset toimenpiteet EU:n uusien rahoitusvälineiden toimeenpanossa
- Kansallisen yritysrahoituksen asiantuntijaverkoston saatavuuden turvaaminen
- Alueellisen kuljetustuen sekä kansallisten aluekehitysmäärärahojen (ml. sopimuksellisuus) kasvattaminen
- Harvaan asutun maaseudun tunnistaminen elinvoiman lähteenä ja erityistoimenpiteiden kohdentaminen alueelle

4.3. Maakuntien ja kuntien rahoituksen varmistaminen

- Hyvinvointialueiden tehtävien hoitoon sekä asukkaiden palvelutarpeisiin ja tasa-arvoiseen saatavuuteen kuuluva rahoituksen turvaaminen; olosuhde-erojen huomiointi rahoituksen kohdennuksessa (huom. asukaslukukriteerin painoarvo)
- Kuntataloutta ja -kuntaveroksessa on turvattava Kainuun kuntien taloudellinen liikkumavara sekä ottaa valtion osuuksissa ja muissa päätöksissä huomioon maantieteelliset olosuhde-erot.

5. Paikkariippumaton työ ja monipaikkaisuus

Tavoite: Paikkariippumattomuus ja monipaikkaisuus nousee yhdeksi keskeiseksi kehittämisteemaksi Kainuussa: Kainuu monipaikkaisen asumisen mallimaakunnaksi.

- vaikuttaminen tukeviin lainsäädäntöhankkeisiin monipaikkaisuuden huomioon ottamiseksi mm. kaksoiskuntalaisuus- ja /verotuskäytännöissä
- Ajasta ja paikasta riippumattomien valtionhallinnon tehtävien mahdollistaminen koko maassa. Työpaikkoja tulee julistaa avoimeksi myös nykyisin henkilökuntaa sijaitsevilla paikkakunnilla ei vain keskuksissa.
- Metsähallituksen ja sen luontopalveluiden sekä muiden valtion laitosten toiminnan jatkuvuus ja kehittäminen Kainuussa mm. Ystävyyden puiston lakisääteisen tutkimustoiminnan nostaminen Kuhmossa ja Maahanmuuttoviraston toiminnan jatkuminen ja vahvistuminen Kuhmossa

6. Kansainvälinen edunajaminen ja rajayhteistyö

Kainuun liitto toteuttaa EU:n toimintaan kohdistuvaa edunvalvontaa yhteistyössä muiden Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien kanssa. Edunajamisen tavoitteet määritellään Itä- ja Pohjois-Suomen EU-toimiston vuosisuunnitelmassa. Alueiden toimijat voivat myös hyödyntää suoraan toimiston asiantuntemusta ja suhteita omilla toimeksiannoilla. Kainuun liiton kv. toiminnan tavoitteet on asetettu liiton toiminta- ja taloussuunnitelmassa.

Kansainväliseen alueyhteistyöhön perustuvaa edunajamista toteutetaan lisäksi Barentsin Euro-Arktisen alueen alueyhteistyön (alueneuvosto, aluekomitea ja työryhmät) puitteissa sekä Euregio-Karelian yhteistyön (hallitus ja sihteeristö) toiminnassa.

Kainuun liiton Venäjä-strategiassa määritellään raja-alueyhteistyön lähiaikojen tavoitteet. Jatkuvin edunajamisen tavoitteina rajayhteistyön vahvistaminen seuraavasti:

- viisumikäytäntöjen joustavoittaminen Venäjän rajalla matkailun tukemiseksi (72h viisumi)
- tulevan EU-kauden CBC Karelia -ohjelman rahoituksen ja toteutuksen turvaaminen (riippumatta pakoite- tai muista politiikoista)
- elintarvikkeiden kuljetusten mahdollistaminen Vartiuksen rajanylityspaikan kautta
- rajakuntafoorumien jatkaminen ja rajaseutujen asioiden käsittely koordinoitusti valtioneuvostossa.
- Green Belt (Vihreä Vyöhyke) yhteistyön suuntaaminen yhä enemmän luontomatkailua tukevaksi.

7. Lainsäädäntöhankkeisiin vaikuttaminen ja tuleva hallitusohjelma

Kainuun maakuntahallituksen (laajennettu kokoonpano) kokouksissa käsitellään Kainuun kannalta keskeisten lainsäädäntöhankkeisiin vaikuttamista. Vuoden 2022 lainsäädäntöhankkeista laaditaan priorisoitu toimenpidelista yhdessä alueen kansanedustajien kanssa.

Liitto antaa tarpeenmukaiset lausunnot ja kannanotot, joiden valmistelussa ollaan yhteistyössä jäsenkuntien, sidosryhmien ja muiden maakuntien kanssa. **Erillistavoitteita** valtion toimenpiteisiin liittyen ovat mm.:

- valtion toimenpiteet puurakentamisen edistämiseksi
- MH:n luontokohteiden korjausvelan suunnitelmallinen vähentäminen ja matkailullinen markkinointi (kalastus- ja metsästysmatkailu)

Tulevaan hallitusohjelmaan vaikuttaminen toteutetaan yhteisin kannanotoin maakunnan liittojen sekä Itä- ja Pohjois-Suomen neuvottelukuntien kanssa. Tavoitteiden valmistelu alkaa keväällä 2022 ja tavoitteet hyväksytään syyskaudella.

Liite: Kainuun liiton edunajamisen toimintamalli

